

Delovanje nacionalnega izvajalca področnih podatkovnih storitev za družboslovje v evropski infrastrukturni enoti CEESDA

Janez Štebe, Sonja Bezjak, Brigita Bočkaj, Irena Vipavc Brvar
Odprti raziskovalni podatki v Sloveniji,
Maribor, 2019-11-14

ADP-Arhiv Družboslovnih Podatkov

ADP Social Science Data Archives
<http://www.adp.fdv.uni-lj.si/eng/>
CTS Certification 2017-2019

- nacionalno podatkovno središče za družboslovje
- primarna vloga je prevzem, digitalno ohranjanje raziskovalnih podatkov in povezanih digitalnih vsebin, ter posredovanje le-teh za potrebe druge rabe
- preko 600 sklopov podatkov iz družboslovnih raziskav iz različnih obdobj (nekaj tudi kvalitativnih);
- cca. 700 uporabnikov letno (cca. 90 % izobraževanje, 10 % znanstveno-raziskovalni)
- 2018 – pridobljen osnovni certifikat zaupanja vrednih arhivov CoreTrustSeal

Razmerje ADP in CESSDA

- Consortium of European Social Science Data Archives – CESSDA
- Članice so države, ki imenujejo ‚izvajalce storitev‘ nacionalno
- ADP je imenovan za Slovenijo, s tem dolžan slediti obveznostim s strani CESSDA
- Sodelujemo v delovnih skupinah:
<https://www.CESSDA.eu/About/Working-Groups>
- Skupni manjši WG projekti + zunanji H2020 (SERISS, SSHOC, TRIPLE ...)

Trust

The CESSDA Trust Group offers both existing and aspiring service providers guidance and support in meeting a range of issues and standards relating to trusted data and services. CESSDA requires the adoption of specific criteria such as the internal obligations required from all members ([CESSDA statutes](#)) and the trustworthy digital repository (TDR) requirements set by the [CoreTrustSeal](#).

These goals must be met within the evolving infrastructure (skills, services and technology) of European and international research data science.

CESSDA Trust Group consists of a core of service providers with experience in trust standards and certification and key contacts representing each of the CESSDA members and aspiring members.

The group's goals are met through:

- Guidance, engagement and support to members in understanding, acquiring and maintaining compliance with CESSDA obligations and the requirements of the CoreTrustSeal.
- Monitoring and reviewing compliance at an individual and organisational maturity level. Engaging with trust-related elements of the CESSDA work plan including other working groups and projects.
- Maintaining an overview of the trust landscape including certification standards and the emergence of the FAIR data principles and the requirements of the European Open Science Cloud (EOSC).

CESSDA
TRUST Group

<https://www.cessda.eu/About/Working-Groups>

Okvir zahtev, usmeritev, priporočil s strani CESSDA ERIC

- Artikulirane politike CESSDA
- Nacionalni izvajalec storitev naj bi pridobil CTS
- Eksperti iz nacionalnih SP CESSDA dejavni v različnih RDA skupinah: PID, Metapodatkovne skupine, Režimi dostopa in občutljivi podatki, CTS skupina, FAIR...
- Družboslovni arhivi so bili v veliki meri FAIR, še preden se je akronim uveljavil

CESSDA POLITIKE in PRIPOROČILA

CESSDA ERIC Persistent Identifier Policy

.. is intended to support the aims of locating, discovering, referencing, identifying and citing CESSDA SP data holdings.

CESSDA Data Access Policy

.. includes a series of principles which conformed to the intentions of the Statutes around data access conditions. To demonstrate CESSDA's commitment to both open science and the fullest protection of the privacy of data subjects, as well as, inter alia, protecting the intellectual property rights of the data owners,

CESSDA SUPPORT FAIR and TRUST principles

Multilingual Terminology / Ontologies for researchers

Citation practices / Data and Metadata interoperability

Governance/ Sustainability/ Trust

SSHOC
social sciences & humanities open cloud

7 results found

RELEVANCE

RESET FILTER

Agency

Filter by agency

 DDI Alliance (7)

Language

Filter by language

 Slovenian (sl) (7)**Vrste podatkovnih virov** DataSourceType

Vključuje razvrstitev podatkovnih virov.

Version: 1.0.1_sl [Download](#)

EN

DA

FI

IT

NO

SL

SV

Format (Vrsta podatkov) GeneralDataFormat

Opisuje fizični format_e dokumentiranih podatkov v logičnem sosledju raziskovalne enote.

Version: 2.0.1_sl [Download](#)

EN

DA

DE

FI

FR

IT

NO

SL

SV

[CESSDA Metadata Standard Portfolio](#) vključuje osnovne metapodatkovne elemente CESSDA in [večjezična CESSDA kontrolirana besedišča](#). Portfolio se opira na DDI Lifecycle 3.2 in DDI CVs.

Portfolio služi kot podlaga za razvoj različnih CESSDA orodij ([katalog](#), [Evropska baza vprašanj](#))

Interoperabilnost med
organizacijami in orodji

DDI Alliance Controlled Vocabulary for Način zbiranja podatkov

CV name Mode Of Collection
CV definition The procedure, technique, or mode of inquiry used to attain the data.
CV short name ModeOfCollection
CV name (sl) Način zbiranja podatkov
CV definition (sl) Postopki, tehnike ali načini raziskovanja, uporabljeni za pridobivanje podatkov.
Language sl **Version** 3.0.1-sl

Date of publication 2019-07-

EN DA FI FR

[Details](#) [Versions](#) [Identity and general](#) [Usage](#) [License and citation](#) [Export/download](#)

Code value	Code descriptive term (sl)	Code definition (sl)
▼ FocusGroup	Fokusna skupina	Skupinska razprava o določeni temi, organizirana za raziskovalne namene. Posamezniki so izbrani glede na temo, interakcija med udeleženci pa se uporablja kot del metode.
FocusGroup.FaceToFace	Fokusna skupina v živo	Udeleženci fokusne skupine se osebno sestanejo za vodenje razprave.
FocusGroup.Telephone	Telefonska fokusna skupina	Fokusna skupina, kjer razprava poteka preko telefona.
FocusGroup.Online	Spletna fokusna skupina	Fokusna skupina, kjer razprava poteka preko spleta na interaktiven način.
▼ Observation	Opazovanje	Raziskovalna metoda, ki vključuje zbiranje podatkov, ko se pojavijo (npr. opazovanje vedenj, dogodkov, razvoja stanja ali bolezni itd.), ne da bi poskušali manipulirati s katero od neodvisnih spremenljivk.
▼ Observation.Field	Opazovanje na terenu	Opazovanje, ki se izvaja v naravnem okolju.
Observation.Field.Participant	Opazovanje na terenu z udeležbo	Vrsta opazovanja, kjer je raziskovalec v interakciji z raziskovalnim subjektom in pogosto igra vlogo v opazovani družbeni situaciji.
Observation.Field.Nonparticipant	Opazovanje na terenu brez udeležbe	Opazovanje, ki se izvaja v naravnem, nekontroliranem okolju brez kakršnekoli interakcije med raziskovalcem in njegovimi/njenimi subjekti.

<https://vocabularies.cessda.eu/#!discover>

F.A.I.R.

F. : Katalog za pregledovanje (<https://www.adp.fdv.uni-lj.si/opisi/>);
orodje za zahtevnejše iskanje, izčrpni in podrobni metapodatki za iskanje

A: Obrazci, primer:

- **IZJAVA O IZROČITVI**: opisan v [predaj raziskavo/postopek predaje](#)
- V posodabljanju zaradi GDPR, granularnosti gradiv, poslanstvo ADP
- Licence in režimi dostopa, registracija uporabnika, vloga za dostop do SUF in SCuF datotek

I: CESSDA VS in DDI CV

R: Izbor, presoja vrednosti podatkov za ponovno rabo

- **Dolgotrajna hramba: v pomenu skrbi za to, da so podatki uporabni na dolgi rok – tu pride v poštev CTS**

Zahteve Core Trust Seal (CTS)

Sodelovanje v aktivnostih na nacionalni ravni (pomembna NUK, AS):

- Pomen zagotavljanja zaupanja vrednih digitalnih storitev za ohranjanje kulturne dediščine, *Predavanje na dogodku "Družbeni in gospodarski vidiki uporabe digitalizirane kulturne dediščine v Sloveniji (posvetovanje), 16. in 17. maj 2019", NUK, Ljubljana (2019)*
https://www.adp.fdv.uni-lj.si/publikacije_adp/publikacija/334/
- Vključevanje v različne druge razprave (prispevki na temo etike in novih vrst podatkov): [Etična uporaba podatkov družbenih medijev](#). Konferenca Informacijska družba. Institut "Jožef Stefan", Ljubljana.

CTS vloga je razvojno usmerjena:

- Samo-ocenjevanje, ki jo pregledajo ,kolegi` iz CTS, ne izpolnjujemo vseh kriterijev na najvišjem nivoju, imamo področne posebnosti in določeno skupnost („designate community“)
- Postavljeni razvojni izzivi do naslednje evaluacije:
  - Ponovno konstituiranje Sveta ADP v 2019

Primer CTS VIII. Appraisal, XI. Data quality, XIV. Data reuse

- Etični in pravni vidiki
- Formati
- Metapodatki in dokumentacija
- Različni tipi podatkov, področja (tudi nove vrste podatkov, registrski...)

Razvojni izzivi področja

Pripomoček za ocenjevanje kakovosti raziskav

- izboljšati, sistematizirati postopek ocenjevanja
- izboljšati merila za prevzem podatkov

Politika razvoja zbirk ADP

ADP dolgotrajno hrani podatke zanimive za družboslovne analize, s poudarkom na problemih povezanih s slovensko družbo ali pomembnih za slovensko družbo in družboslovje ne glede na geografske meje.

ADP se povezuje tudi z drugimi sorodnimi disciplinami (humanistika, medicina itd.) pri ravnanju z določenimi tipi, vrstami in formati podatkov.

(Politika dolgotrajne hrambe ADP, 2017)

<https://www.adp.fdv.uni-lj.si/spoznaj/politika/>

Pripomoček za ocenjevanje kakovosti raziskav

Namen vrednotenja zbirke raziskovalnih podatkov

- je presoditi o pomenu in upravičenosti hranjenja raziskovalnih podatkov, skladno s poslanstvom ADP.

V procesu presoje se upošteva naslednje vidike:

- Skladnost s politiko gradnje zbirke ADP
- Znanstvena vrednost podatkov
- Skladnost s strategijo odprtega dostopa do podatkov
- Presoja pomena z vidika stroškov dolgotrajne hrambe
- Potencial ponovne uporabe

Rezultat presoje je odločitev glede kategorije načina arhiviranja:

- Dolgotrajna hramba najkakovostnejših podatkov: **v pomenu skrbi za to, da so podatki uporabni na dolgi rok (ne izključno shranjevanje na nivoju bit-ov)**
- Kratkotrajna hramba podatkov, ki imajo omejen pomen (npr. kot podlaga publikaciji): **vzpostavlja se sistem za samo-arhiviranje na svetovno uveljavljeni platformi DataVerse**
- Podatki ne sodijo v zbirko ADP

KATEGORIJE HRAMBE PODATKOV

Kategorija 1: *Podatki za dolgotrajno hrambo.* → Ključne nacionalne zbirke, gredo skozi daljši postopek presoje, presoja glede trajnega pomena za znanost, šteje kot znanstvena objava (DA, VP, PS, KP)

Kategorija 2: *Podatki za kratkotrajno hrambo.* → Podatki, pomembni z vidika transparentnosti in verifikacije spoznanj, poskrbljeno za back-up (DA, KP)

Kategorija 3: *Metapodatki – podatki so dostopni drugje* → Pomembno za registracijo in da olajša raziskovalcem iskanje podatkov (DA, VP, KP)

VLOGE DELEŽNIKOV V PREDPREVZEMU

1

- PODATKOVNI ARHIVIST
- preveri minimalne kriterije za prevzem

2

- VODJA PREVZEMA
- oceni področno ustreznost in pomen za zbirko
- oceni zgodovinsko in kulturno vrednost

3

- PODROČNI STROKOVNJAK
- oceni vrednost za širok nabor aplikativnih problemov
- oceni vrednost za širok nabor teoretskih problemov

4

- KOMISIJA ZA SPREJEM RAZISKAV
- obravnava predlog za kratkotrajno ali dolgotrajno hrambo (in oceno raziskave)

Predlog za Strategijo in Akcijski načrt

III.4 – 5. Vzpostavitev in delovanje certificiranih področnih podatkovnih središč za raziskovalne podatke v skladu z mednarodnimi standardi:

- Opreti se na vzpostavljene načine ocenjevanja (CTS, uskladitev z RDA FAIRSharing Registry, glej tudi **The RDA CoreTrustSeal adoption story across domains and regions**)

V.1 Vzpostavitev sistema za vrednotenje raziskovalnih podatkov glede pomena za znanost po znanstvenih vedah:

- nacionalno in glede na znanstveno področje prilagojena FAIR metrika iz RDA Maturity modela, z dodatkom ocene kakovosti in trajnega znanstvenega pomena

I.7 Dopolnitev pravilnika o postopkih (so)financiranja in ocenjevanja ter spremljanju izvajanja raziskovalne dejavnosti (ARRS):

- Obveznost priprave načrtov ravnanja z raziskovalnimi podatki z upoštevanjem III.4 – 5.
- Slediti pristopu, ki ga uveljavlja [Home](#) » [Data Management](#) » Active Data Management Plans IG
- Sodelovanje s sosednjimi RDA vozlišči Avstrijci, Hrvati in Madžari

Kontakt

University of Ljubljana
Faculty of Social Sciences
Social Science Data Archive
Kardeljeva ploščad 5
1000 Ljubljana
Slovenia

 www.adp.fdv.uni-lj.si

 arhiv.podatkov@fdv.uni-lj.si

 Arhiv.Druzboslovnih.Podatkov

 @ArhivPodatkov

Univerza v Mariboru, Karierni center Univerze v Mariboru, Slomškov trg 15, 2000 Maribor, karierni.center@um.si, <http://kc.um.si>

»Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada.«